

OČEKÁVATELNÝ VÝVOJ POZICE ÚSES V PLÁNECH SPOLEČNÝCH ZAŘÍZENÍ POZEMKOVÝCH ÚPRAV

Ing. Daniel DOUBRAVA, Ing. Jaroslav MARTĚNEK

Agroprojekt PSO, s. r. o., Slavičkova 1b, 638 00 Brno

daniel.doubrava@agroprojektso.cz, jaroslav.martenek@agroprojektso.cz

ABSTRAKT

Pozemkové úpravy jsou efektivním nástrojem pro zvyšování ekologické stability krajiny. Plán společných zařízení, který je součástí pozemkové úpravy řeší několik typů opatření, která svou komplexností tvoří polyfunkční kostru krajiny. Nedílnou součástí těchto opatření je ÚSES. Pozemkovými úpravami jsou pro prvky ÚSES vymezeny konkrétní pozemky ve vlastnictví obce, státu či soukromých vlastníků, a to vždy s jejich souhlasem. Realizaci prvků ÚSES na takto vymezených pozemcích již nic nebrání a limitem jsou jen finanční možnosti.

Existují potvrzené spekulace, že pod heslem „zrychlení a zefektivnění procesu pozemkových úprav“ se prosazují trendy, které mohou vést k částečnému omezení a zjednodušení plánu společných zařízení. Uvažovaná „optimalizace procesu“ se v několika konkrétních bodech přímo dotýká pozice ÚSES v pozemkových úpravách.

ABSTRACT

Land adjustments are an effective instrument used to increase the environmental stability of landscape. The plan of common measures is a component of landscape adjustment and addresses several types of provisions, which complexity constitute polyfunctional framework of landscape. ÚSES is an integral part of these provisions. Land adjustments demarcate for components of ÚSES specific plots owned by municipalities, the state or private owners, always with their consent. Nothing subsequently obstructs the implementation of ÚSES components, the only limit is finance. There are confirmed speculations that trends which may lead to partial restriction and simplification of the plan of common measures are being advanced with a slogan „acceleration and efficiency improvement of the landscape adjustment process“. The considered „process optimization“ affects directly in several particular points the ÚSES position in land adjustments.

ÚVOD

Restrukturalizace uvnitř resortu Ministerstva zemědělství (MZe), konkrétně vytvoření Státního pozemkového úřadu (SPÚ), ukázala v plném rozsahu některé dlouhodobě potlačované tendence.

Mezi ně patří proklamace o nevyhnutelnosti zrychlení procesu pozemkových úprav. Tato proklamace se opírá o iluzi, že je „politicky správné“ slibovat ukončení procesu v násobcích volebních období. Při tom je ovšem přezírána zkušenost ověřená zejména v zahraničí, tedy kontinuální charakter pozemkových úprav.

Další proklamací je „optimalizace“ procesu pozemkových úprav. Obáváme se však, že jde o prosazování zjednodušení návrhů pozemkových úprav s významným omezováním

veřejného zájmu¹. Veřejný zájem by se měl podle této proklamace omezit pouze na nezbytné věci, především na zpřístupnění pozemků cestami (za veřejné peníze). Ostatní opatření, jako protierozní ochrana půdy, zlepšování vodního hospodářství a ekologická stabilita krajiny, nejsou v „dobré shodě“ s nutností zrychlit pozemkové úpravy. Veřejný zájem, prezentovaný těmito opatřeními, je posouván do pozice brzdy pozemkových úprav, omezující svobodné zemědělské podnikání.

SOUVISLOSTI A KOŘENY KRIZE VEŘEJNÉHO ZÁJMU V POZEMKOVÝCH ÚPRAVÁCH

Pozemkový fond (PF) – překotný avšak „politicky správný“ výprodej státního pozemkového vlastnictví

PF byl zřízen² a jeho management motivován ke správě, ale především k převodu pozemkového majetku státu na soukromé osoby (privatizace). Tento výprodej, často velice lukrativních pozemků, často zcela ignoroval předpokládané územní požadavky státu. S tichým souhlasem státu byly široce ignorovány zájmy rozvoje technické infrastruktury, vodohospodářský zájem, zájem bezpečnostní, ale také zájem spočívající v ochraně přírody a krajiny.

V oboru pozemkových úprav lze dokumentovat marnou snahu omezit výprodej státních pozemků ve prospěch plánování a výstavby společných zařízení pozemkových úprav. Výsledkem je Nařízení vlády č. 237/2011 Sb. ze dne 20. července 2011 (o stanovení rezervy státních pozemků pro uskutečňování rozvojových programů státu). Toto nařízení je ve skutečnosti obrazem marnosti snah opřených „pouze“ o rozum a o zákon. Nedostatek státní půdy (způsobený jejím výprodejem), nikoliv společná zařízení pozemkových úprav, je reálnou brzdou plynulosti pozemkových úprav.

Jestliže reorganizací struktur MZe došlo k tomu, že se PF stal dominantním v nově vytvořeném SPÚ³ a tím i v pozemkových úpravách, je z pohledu managementu SPÚ logické, že brzdou pozemkových úprav není nedostatek pozemkového vlastnictví státu. Tou pravou brzdou je příliš široké uplatňování veřejného zájmu, příliš vysoká potřeba pozemků na protierozní opatření a ÚSES.

Pořizovací ceny - kvalita návrhů pozemkových úprav

Zadávání veřejných zakázek, zdánlivě zcela v souladu s příslušným zákonem⁴, postupně roztočilo spirálu propadajících se pořizovacích cen do stavu, kdy nelze očekávat kvalitní a kvalifikovaný výsledek – návrh pozemkových úprav včetně propracovaného plánu společných zařízení. Rozsáhle tak dochází k popření principů zadávání veřejných zakázek, k popření zodpovědnosti zadavatele za řádný výsledek – za pořízení veřejné

¹ Veřejným zájmem se v celém tomto textu rozumí především požadavky na jednotlivé typy opatření v plánu společných zařízení komplexní pozemkové úpravy. Tedy souhrnně: opatření ke zpřístupnění pozemků, protierozní opatření (ochrana ZPF), vodohospodářská opatření (protipovodňová opatření, ochrana povrchových vod, vodních zdrojů), opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí (ÚSES). To vše podle příslušných zákonů.

² Zřízen zákonem č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky.

³ Zřízen zákonem č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů s účinností od 1. 1. 2013.

⁴ Zákon č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

zakázky v souladu se zákony a technickými předpisy. Přes tento fakt byly a jsou návrhy pozemkových úprav zadávány za nerealistické ceny. Jejich zhotovování není dostatečně kvalifikovaně kontrolováno.

Projekční firmy jsou dnes tak vyhladovělé, že téměř každá druhá přijímá zakázku s nulovou nebo zápornou marží. Pokud chce mít firma práci pro své lidi, jde do výběrového řízení, kde podtrhne cenu. Dnes už nejsou prostředky ani na to, aby se aktualizoval software, natož aby se nakupovaly nové a lepší programy nebo se obměňovala výpočetní technika (KŘELINA 2013).

Mají-li být takové státní zakázky dokončeny, zdá se, že z pohledu SPÚ je výhodné jít cestou optimalizace, tedy věcným zjednodušováním návrhu pozemkových úprav (ve skutečnosti však většinou výrazným omezením veřejného zájmu) a zmenšením požadavků na návrh pozemkových úprav. Obtížně udržitelný soulad se zákonem o veřejných zakázkách a zákonem o pozemkových úpravách⁵ by tak bylo možno řešit snižováním požadavků na kvalitu návrhů pozemkových úprav tak, jak je toto zjednodušování prezentováno „optimalizací procesu pozemkových úprav“ a „zrychlováním pozemkových úprav v ČR“. Je zřejmé, že takový přístup může postupně omezit veřejný zájem v pozemkových úpravách, aniž si toho veřejná správa a samospráva včas a náležitě povšimnou.

Zájem přímo dotčených subjektů o pozemkové úpravy

Přímo dotčenými subjekty pozemkových úprav jsou zjednodušeně řečeno vlastníci pozemků, zemědělsky podnikající subjekty a obce.

Pozemkové úpravy, jak byla jejich obnova koncipována v roce 2002 zákonem o pozemkových úpravách, počítaly s vlastníky hospodařícími na svých pozemcích, zodpovědnými ke svému majetku, ale i ke krajině a přírodním zdrojům (půda, voda, biota). Současné znění zákona o pozemkových úpravách s touto idealistickou a nerealistickou představou nadále počítá. Praxe mnohokrát a opakovaně prokazuje, že vlastníci podnikají na svých pozemcích naprosto výjimečně. Rozhodující podíl hospodaření obstarávají nájemci. Vedle toho již nelze nadále ignorovat existenci velkých vlastníků pozemků, kteří podnikají v zemědělství významným podílem na vlastních pozemcích současně s pozemky pronajatými.

Souhrnně je zjevné, že zájem drobných vlastníků pozemků o pozemkové úpravy je buď zcela pasivní nebo zcela odmítavý, zvláště pokud by se měly jakkoliv dotknout jejich mnohdy zanedbatelné části výměry pozemků ve prospěch veřejného zájmu, např. ve prospěch ÚSES.

Noví, velcí vlastníci pozemků a současně také významní nájemci pozemků mají vztah k pozemkovým úpravám ryze spekulativního charakteru. Buď o pozemkové úpravy vysloveně nestojí a nebo, pokud k nim dojde v území, kde mají své zájmy a práva, činí vše proto, aby z tohoto procesu vytěžili maximum ve svůj prospěch. To zcela bez ohledu na zájmy svých sousedů a zřetelně bez ohledu na veřejný zájem. K tomu jsou zcela schopni využít, neřku-li zneužít svého dominantního vlastnictví až po mez spekulativního zablokování pozemkové úpravy.

⁵ Zákon č. 139/2002 Sb. o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech ve znění pozdějších předpisů.

Zemědělsky podnikající subjekty je nutno z pohledu zájmu o pozemkové úpravy rozdělit do dvou hlavních skupin. To vše s ohledem na shora uvedenou charakteristiku vlastníků půdy. První skupinu tvoří zemědělstí podnikatelé s vlastní přímou zkušeností s proběhlými a postupně uskutečňovanými pozemkovými úpravami. V rozhodující většině je jejich vztah pozitivní, avšak obvykle by se rádi dalšímu podobnému procesu vyhnuli.

Zemědělstí podnikatelé bez vlastní zkušenosti s pozemkovými úpravami o ně prakticky žádný zájem nemají. Mnohdy v nich dokonce vidí ohrožení svých dosavadních, mnohdy ekologicky i ekonomicky nezodpovědných způsobů hospodaření.

K podpoře svého přístupu k pozemkovým úpravám zemědělstí podnikatelé účinně využívají podporu Agrární komory⁶, jejíž náhled na pozemkové úpravy je dobře skrývaným odporem.

Samospráva obcí, postupně rozvíjející svoje pojetí zodpovědnosti za rozvoj své obce, je v zásadě jedinou skupinou subjektů s aktivním a trvale pozitivním zájmem o průběh a realizaci procesu pozemkových úprav. Důvod toto přístupu spočívá právě v rozsahu uskutečňování veřejného zájmu cestou plánů společných zařízení. To platí zejména v oblasti podpory územního rozvoje týkající se sítě veřejných komunikací, vodohospodářských zájmů (protipovodňová ochrana obcí), ale aktivně také v protierozní ochraně půdy a nezanedbatelnou měrou také ve vytváření krajinnotvorných opatření – ÚSES.

Tam, kde pozemkové úpravy proběhly, hodnotí je obce a jejich obyvatelé převážně kladně. Úpravy pomohly k vyjasnění vlastnických vztahů s výstupem ve formě digitální mapy s logickým a přehledným číslováním parcel. Dále umožnily zpřístupnit pozemky, vybudovat cesty, vodohospodářská a protipovodňová opatření, jsou jednoznačným přínosem v protierozní ochraně, tvorbě krajiny, kdy posilují její ekologickou stabilitu. Pozemkové úpravy jsou vnímány jako dobrá investice do budoucnosti obce.

Současná pozice ÚSES v pozemkových úpravách

Koncepce tvorby ÚSES v ČR je legislativně kodifikována v zákoně o ochraně přírody a krajiny⁷, podle něhož patří k základním povinnostem při obecné ochraně přírody „ochrana systému ekologické stability“. Vytváření ÚSES je veřejným zájmem, na kterém se podílejí obce, stát i vlastníci pozemků. Tento princip je zatím bezvýhradně potvrzen a aktivně uskutečňován také zákonem o pozemkových úpravách.

ÚSES, prostředek ochrany přírody a krajiny v návrzích pozemkových úprav, má zatím přehledně a srozumitelně vymezenou pozici v návrzích pozemkových úprav. Tato pozice vyplývá z relativně kvalitní úpravy zákona o pozemkových úpravách a prováděcí vyhlášky z roku 2002. Přes tuto skutečnost nelze přehlédnout důsledky nedostatečného dohledu zejména orgánů ochrany přírody a krajiny.

Nedostatečný dohled a koordinace nad systémem jako celkem vede k různorodému pojmání ÚSES a mnohdy k jeho nesprávné interpretaci např. jako „zelených dálnic pro zajíce“. Faktem ovšem také je, že ÚSES trpí mnoha stereotypy, zastaralými metodikami a jen mizivým zájmem veřejnosti. Kdo z řad laiků, ale i poučené veřejnosti dokáže vysvětlit, co ÚSES je a k čemu slouží? (BIRKLEN, KÚSOVÁ 2012).

⁶ Agrární komora ČR (AK ČR) byla zřízena zákonem č. 301/1992 Sb.

⁷ Zákon č. 114/1992 Sb. ze dne 19. února 1992 o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších, podrobnější vymezení ÚSES je uvedeno ve vyhlášce č. 395/1992 Sb.

V typicky zemědělském prostředí, kde jsou pozemkové úpravy především a zejména nástrojem podporujícím zemědělské hospodaření v krajině, bylo vždy prosazování ÚSES značně problematické. Pohled zemědělce na plochy, které mu nejsou „poddány“ a „nenesou užitek“, je hluboce historicky zakódován. Přesto nelze nadále přehlížet nesporný fakt, že v posledních desetiletích byly v návrzích pozemkových úprav a následně v katastru nemovitostí s potřebnou právní jednoznačností vyčleněny rozsáhlé výměry pozemků s jednoznačnou funkcí v ÚSES. Z pohledu orgánů ochrany přírody je to optimální situace pro aplikaci zákona o ochraně přírody a krajiny. S politováním je třeba připustit, že tato situace je využívána jen velmi omezeně.

Tato situace nemohla neovlivnit pozici ÚSES v pozemkových úpravách. Zásadními faktory tohoto vývoje jsou zemědělstí podnikatelé, systém dotací do zemědělství a také vztah k vlastnictví půdy. To jsou faktory úporně vyvíjející tlak na změnu pozice ÚSES v praxi pozemkových úprav. Současně ani zodpovědnost státních úřadů za veřejný zájem v podobě tvorby ÚSES v pozemkových úpravách není náležitě realizována.

Za této situace je funkční podpora pozice ÚSES v pozemkových úpravách spočívající v zákoně o pozemkových úpravách a jeho prováděcí vyhlášce trvale ohrožena. Poslední novelizace zákona o pozemkových úpravách srozumitelně naznačuje nestabilitu této podpory⁸ tvorby ÚSES.

VIDITELNÝ KVĚT SOUČASNÉHO PROBLÉMU

Od 1. 1. 2013, tedy od restrukturalizace konkrétních složek MZe, je realizátorem veřejného zájmu v pozemkových úpravách Státní pozemkový úřad. Ten má ústředí v Praze, krajské pozemkové úřady a jim podřízené pobočky, dříve okresní pozemkové úřady. V kompetenci úřadu jsou dále „zbytkové činnosti“ zrušeného Pozemkového fondu a církevní restituce. Tyto činnosti jsou paradoxně prvořadou prioritou úřadu, jak vyplývá z vnějších projevů současného fungování úřadu. Původní struktura soustavy pozemkových úřadů je postupně a zásadně měněna. Vnější projevy těchto změn jsou doloženy v razantním poklesu aktivit zadávání návrhů nových pozemkových úprav, v rozsáhlém propouštění pracovníků a jejich převádění na jiné činnosti. Pobočky, dříve okresní pozemkové úřady, jsou postupně, v duchu koncepce Pozemkového fondu reorganizovány rušením a slučováním.

Legislativní a technický vývoj oboru pozemkových úprav je plně v rukou pražského ústředí SPÚ, složeného s obrovskou početní převahou z dřívějších pracovníků PF se specifickým přístupem k veřejnému zájmu.

Problémy pozemkových úprav a tvorby ÚSES se proto nyní dají shrnout následovně:

- vnitřní, nevyjasněné problémy fungování a koordinace činností SPÚ,
- slabá pozice státu v realizaci veřejného zájmu v pozemkových úpravách,
- riziko negativního vývoje legislativní regulace pozemkových úprav,
- nedostatek státní půdy pro společná zařízení pozemkových úprav,
- neefektivní zadávání veřejných zakázek,
- nestabilita finančních zdrojů k provádění pozemkových úprav,
- současný stav tvorby ÚSES.

⁸ Zákon č. 139/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů viz především § 9 odst. 11 a 15, § 12 odst. 5

POMALU ZRAJÍCÍ PLODY KRIZE

Jedním z plodů krize, vedle znatelného omezení aktivit státní správy v pozemkových úpravách, jsou rámcové koncepční dokumenty, jejichž existence je možným ohrožením veřejného zájmu i pozice ÚSES v pozemkových úpravách. Jeden z nich, předmět následujícího hodnocení, s názvem „Řešení urychlení a zefektivnění pozemkových úprav“ byl zpracován v ústředí SPÚ (citace dokumentu jsou v následujícím textu odlišeny od komentáře kurzivou.)

V jeho úvodu se píše:

Pozemkové úpravy jsou nadále jediným řešením, které umožňuje scelení a zpřístupnění pozemků vlastníkům, zlepšuje prostupnost krajiny sítí polních cest a vrací tak krajině její původní funkci, stabilitu a přirozený ráz. Realizací systému ekologické stability a budováním protierozní a protipovodňové ochrany území se zlepšuje hospodaření s vodou v krajině.

Obsah dokumentu tvoří téměř z poloviny analýza současného stavu bohatě podpořená grafy a tabulkami. Ta dokumentuje rychlost postupu provádění komplexních pozemkových úprav (KPÚ) v ČR v posledních 10 letech a plošně i v jednotlivých krajích.

Z údajů dále vyplývá, že celkový průměr ukončených KPÚ výrazně tvoří téměř výhradně úřady ze Středočeského, Jihočeského a Jihomoravského kraje, kdy při stejném počtu pracovníků některé úřady dokončily 30–40 KPÚ oproti jiným úřadům s 2–3 KPÚ.

Podstatná část textu dokumentu je souhrnem statistických informací a je dobrým důvodem pro odložení a ignorování tohoto materiálu. Avšak! Tím by došlo k přehlédnutí jisté návrhové části tohoto dokumentu, která naznačuje pozoruhodné trendy.

Dokument „Řešení urychlení a zefektivnění pozemkových úprav“ se dotýká problematiky ÚSES v následujících bodech:

1. *„Návrh změny ve vyhlášce 545/2002 Sb. Na základě praktických zkušeností doporučujeme zrušit etapu § 3 Podrobný průzkum terénu a jeho vyhodnocení a potřebné části začlenit do etapy § 9 Plán společných zařízení.“*

Současný obsah plánu společných zařízení (dle zmíněné vyhlášky) by mohl vyhovět i dokumentaci na úrovni DÚR s ohledem na to, že některé podklady a informace byly řešeny a jsou obsaženy v samostatném stupni dokumentace KPÚ – Analýza současného stavu a nejsou v plánu dále zmiňovány. Z pohledu ÚSES se prakticky jedná o Plán ÚSES, který má však svůj (jiný, obsáhlejší) předepsaný obsah. To pouze za předpokladu, že je v řešeném území zpracován územní plán pro celý katastr a obsahuje ÚSES nebo je k dispozici Generel lokálního ÚSES, na nějž se lze v očekávání určité tolerance a pochopení odvolat či odkázat. Pokud ne, je nutné získat, převzít a nebo pro účely tvorby či rozsáhlejší úpravy ÚSES v KPÚ vytvořit v souladu s metodikou ÚSES tyto pracovní podklady:

Mapa vztahů přírodních potenciálních společenstev

Vymezení biochor, skupin typů geobiocénů (STG) a stanovení jejich reprezentativnosti pro přírodní společenstva.

Mapování aktuálního stavu krajiny

Dnes je k dispozici mapování biotopů, aktuální ortofotomapy a pro KPÚ i geodetické zaměření skutečného stavu a spousta dalších podkladů, přesto je vhodné uskutečnit podrobné terénní průzkumy s jejich vyhodnocením.

Tyto fáze řešení ÚSES obsahuje v podstatě Analýza současného stavu s tím, že vychází z výše uvedených podkladů, a bývá řešena mapou stávajících kultur podle zaměření s odpovídajícím popisem v textové zprávě a biochory a STG se přebírají.

Bilance kostry ekologické stability

Na základě dokumentace o aktuálním stavu krajiny, dalších podkladů ochrany přírody a krajiny je buď převzata či vyhodnocena jako podstatný podklad pro návrh či upřesnění řešení ÚSES.

V případě řešení KPÚ v katastru se starým územním plánem (např. ÚPN SÚ⁹), který obsahuje řešení ÚSES či pouze přebírá Generel ÚSES zpravidla z 90. let, je nutné řešení důkladně revidovat a často vyřešit zcela odlišně. Běžně jsou v území nové obchvaty, dálnice, výstavby apod. Nelze tedy hovořit o převzetí a drobných úpravách. Generely sice již byly vyrobeny téměř pro celou ČR, ale někde je úřady poztrácely, či jsou v nepoužitelné formě nebo bez příloh. Nyní bývá k dispozici ÚSES pouze jako kresba v ÚAP, bez jakéhokoliv zdůvodnění či vysvětlení. Opět jde často o překreslený původní generel.

Je tedy nutná opatrnost při zvažování trendů směřujících k vynechávání analýzy současného stavu území při provádění zejména komplexních pozemkových úprav. Do příslušné dokumentace (návrhu PSZ) by tak mohly přejít pouze přebírané popisné informace. K vyhodnocení potenciální přirozené vegetace a bilance kostry ekologické stability by nemuselo vůbec dojít. Mohlo by se prosadit vynechání metodického postupu opřeného o teoretické základy s jasnými negativními dopady na kvalitu návrhu ÚSES¹⁰ v pozemkových úpravách.

Dále se v dokumentu píše:

2. *Při zpracování plánu společných zařízení v rámci KPÚ PRIMÁRNĚ POZEMKOVĚ ZAJISTIT opatření sloužící ke zpřístupnění pozemků. V případě systémů ekologické stability, které (vedle ZCHÚ, často se obě kategorie prolínají) tvoří základ opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí, vymezuje zákon č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů jejich základní rámec, podrobnější vymezení je uvedeno ve vyhlášce č. 395/1992 Sb. v platném znění a další navazující předpisy obligatorně stanovují jednotlivé parametry SES a jejich nepřekročitelné hodnoty. Navíc je zde úzká vazba na územně plánovací dokumentaci. Při zpracování KPÚ je tedy nutno respektovat schválený územní plán obce atd. (při respektování odborných zásad a po projednání s příslušným orgánem státní správy možná drobná upřesnění.) § 59 zákona č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů stanoví, že vyžaduje-li vytváření ÚSES změnu v užívání pozemku, nabídne mu pozemkový úřad výměnu za jiný pozemek. Zákon č. 114/1992 Sb. NEOBSAHUJE ustanovení, že každý je povinen PŘI UŽÍVÁNÍ PŘÍRODY A KRAJINY strpět omezení vyplývající z tohoto zákona.¹¹*

⁹ ÚPN SÚ - územní plán sídelního útvaru

¹⁰ viz Metodický pokyn k postupu zadávání, zpracování a schvalování dokumentace místního ÚSES, MŽP ČR 1994

¹¹ Doporučuji porovnat s § 68 zákona č. 114/ 92 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Formulace „primárně pozemkově zajistit“ již zřetelně naznačuje, že například ÚSES je přinejlepším až sekundární částí veřejného zájmu. Sdělení o tom, co zákon č. 114/92 Sb. neobsahuje, v souvislosti s citovaným zněním téhož zákona, naznačuje možný trend, jak by se mohla změnit prováděcí vyhláška k rozsáhlé novele zákona o pozemkových úpravách, a jak by se mohla vyvíjet další novelizace zákona o pozemkových úpravách.

Analyzovaný dokument pokračuje takto:

3. *„Z těchto důvodů by v rámci plánu společných zařízení bylo vhodné ÚSES plošně vymezit (v souladu s územním plánem), avšak netrvat na přesunech vlastnictví ani u nově navrhovaných součástí ÚSES, pokud s tím vlastníci výslovně nesouhlasí. To může pozemkové úpravy poněkud zrychlit a nevytváří to zbytečné kolizní situace (navíc v řadě katastrů není dostatek státní či obecní půdy a nutné výkupy věc pouze komplikují a prodražují).“*

Vymezovat ÚSES na ploše s kulturou a využitím zhruba odpovídajícím požadovanému stavu a ponechat je současnému vlastníkovi lze i nyní. Často to tak bývá v KPÚ řešeno. Avšak nově navržené prvky ÚSES vymezit, např. na pozemcích s kulturou orná půda a ponechat je ve vlastnictví současného vlastníka, je možné jen ve výjimečných případech. Počítat se souhlasem vlastníka je prakticky nemožné.

Je prospěšné zabývat se otázkou, zda tímto textem analyzovaný dokument nesignalizuje trend nakreslit toto řešení pouze jako schéma do plánu společných zařízení a následně jej však nepromítnout do návrhu nového uspořádání pozemků. A za současné situace, shora popsané, je nutkavou odpovědí – ano trendem je schéma tlustých červených čar v mapě, které nic neznamená.

Zvyšování ekologické stability krajiny je další obsáhlá kapitola analyzovaného dokumentu, té na první pohled nelze nic vytknout. Je zpracována s jistotou znalostí problematiky ekologie krajiny a ÚSES. Bylo by však neopatrné přehlédnout následující větu:

4. *„Pozemkové úpravy podrobně rozpracovávají tzv. místní (lokální) ÚSES, který vychází z hierarchicky nadřazených úrovní (regionální, nadregionální, EECONET).“*

Dle zákona o ochraně přírody a krajiny se v § 3 vymezují některé základní pojmy pro účely tohoto zákona takto:

Územní systém ekologické stability krajiny (dále jen "systém ekologické stability") je vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Rozlišuje se místní, regionální a nadregionální systém ekologické stability.

Plán M-ÚSES musí toto vymezení upřesnit v příhodném měřítku, doplnit vložená místní biocentra do NRBK či RBK a propojit síť i na místní úrovni. Plán M ÚSES tedy řeší ÚSES všech hierarchických úrovní NR – R – M ÚSES tak, aby byly dodrženy metodické postupy vymezování a upřesňování ÚSES. Věstník MŽP 8/2012

Zákon o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech v § 9 Návrh pozemkových úprav v odstavci 8, písmene d, uvádí toto:

Návrhu nového uspořádání pozemků vlastníků předchází zpracování plánu společných zařízení, kterými jsou zejména... d) opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí, zvýšení ekologické stability jako místní územní systémy ekologické stability, doplnění, popřípadě odstranění zeleně a terénní úpravy a podobně.

Věstník MŽP 8/2012 to sice vidí naprosto jasně. Avšak někteří zástupci SPÚ mají podle „svého“ zákona svoje jasno – výčet opatření začíná slůvkem JAKO a znamená to tedy JEN místní ÚSES.

Tento rozpor se nám může jevit jako bezvýznamný, ovšem jen do chvíle, než zjistíme, že jej „po svém“ aplikují ve své praxi úředníci SPÚ. Na centrální úrovni je dokonce možné tímto přístupem prosazovat podklady pro rozhodování na vyšší úrovni tvorby právních předpisů.

ZÁVĚR

Trend začíná být zřetelný. Z pozemkové úpravy se postupně vlivem současných trendů může stát geodetické dílo, bez přidané hodnoty, která je dnes hlavním motivem k jejímu zahájení.

Uvažované a postupně prosazované snižování požadavků na kvalitu a obsah plánu společných zařízení jsou toho důkazem. Zvláště v případě ÚSES jsou tyto snahy relativně snadno uplatnitelné – nejedná se totiž o stavby, které omezují nebo přímo podmiňují směnu, přístupnost a realizovatelnost pozemkové úpravy.

Požadované vymezení ÚSES v plánu společných zařízení bez následného vymezení pozemku v návrhu nového uspořádání pozemků může vést k praktickému vyloučení ÚSES z pozemkové úpravy.

Řešení prvků POUZE místní úrovně ÚSES je neobratné uhýbání, sice nepříjemnému a nesnadno obhajitelnému, zákonnému požadavku. Jde jednoznačně o oslabování pozice ÚSES v plánu společných zařízení.

POUŽITÁ LITERATURA:

BIRKLEN, PETR; KŮSOVÁ, PAVLA. Územní systém ekologické stability v politikách a strategiích, Ochrana přírody: Zvláštní číslo_Ekologická síť v ČR/2012 [online]; 2012 [cit. 17.7.2013]; Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/rocnik/2012/zvlastni-cislo-ekologicka-sit-v-cr.html>

BOŘÍKOVÁ, HANA. Nebezpečné ceny. euro.E15.cz [online]. Mladá fronta, 2013 [cit. 15.7.2013]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/archiv/nebezpecne-ceny-951940>

KŘELINA, FRANTIŠEK. Architekt chce změnit zákon. Zfušovanými stavbami trpí nejen Hradec. iDNES.cz [online]. Mafra, 2013 [cit. 15.7.2013]. Dostupné z: http://hradec.idnes.cz/architekt-krelina-hradec-0xf-/hradec-zpravy.aspx?c=A130629_1946128_hradec-zpravy_tuu

RYŠAVÝ, IVAN. Pozemkové úpravy: Přednost dostanou nejlépe připravení. moderniobec.ihned.cz [online]. Ekonomia, 2012 [cit. 15.7.2013]. Dostupné z:

<http://moderniobec.ihned.cz/c1-48397000-pozemkove-upravy-prednost-dostanou-nejlepe-pripraveni>

Věstník Ministerstva životního prostředí, částka 8, ročník XXII ze srpna 2012. mzp.cz [online]. MŽP, 2012 [cit. 15.7.2013]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/39EF155AA2F7C4E4C1257A7900286995/\\$file/Vestnik_8_2012.pdf](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/39EF155AA2F7C4E4C1257A7900286995/$file/Vestnik_8_2012.pdf)